

LLUM'89

ANRESA

PREGÓ

PRÒLEG

Molt Il.lustre senyor alcalde, Excel.lentíssima Corporació Municipal, membres de la Confraria de la Santíssima Trinitat, Administradors de les Festes de la Llum d'enguany, autoritats, Junes de la Sèquia i Aigües de Manresa, distingides senyores i senyors.

Quan el dia 19 de gener la senyora Balaguer i els senyors Llobet, Serra i García em van oferir ser el pregoner de les festes de la Llum, he de dir-vos que no em vaig fer pregar gens. Vaig acceptar ràpidament. Feia molts anys que, tot sentint pregons molt bonics de la Llum, pensava: quin honor poder ser un dia el pregoner d'aquestes Festes. Aquest anhel ja venia de lluny quan l'any 1975 vaig tenir la sort de ser Administrador de la Llum com a membre de la Jove Cambra de Manresa.

El problema es presentà quan, després de la primera impressió, vaig tocar de peus a terra i vaig adonar-me de la gran responsabilitat que em representava aquest oferiment. He de dir-vos, amb sinceritat, que aquella nit no vaig poder dormir pensant en la forma de sortir-me'n dignament tenint en compte que aquestes festes i tot el que representen són, al meu entendre, les més importants de la ciutat.

LA FESTA

El pregoner publica en veu alta les noves que interessin als habitants d'una població. Així ens ho explica Pompeu Fabra en el seu diccionari. Per tant, em correspon dir ben alt als manresans que el dia 21 és Festa, que és la Festa de la Llum, i que festa, tornem a Fabra, és una solemnitat amb què es celebra la memòria d'un esdeveniment memorable.

I quin és aquest esdeveniment? Doncs l'aniversari d'uns fets extraordinaris ocorreguts, segons el Sant Pare Climent VI, que fou el que instaurà formalment la festa l'any 1347, un dia 21 de febrer molt llunyà.

I ho havien de ser d'extraordinaris; per ells es reconeixia ni més ni menys als ciutadans de Manresa la propietat d'uns cabdals d'aigua del Llobregat, i el dret de pas d'aquesta aigua per una molt llarga franja de terreny, amb les servituds que això comportava als seus propietaris, el més important dels quals era el bisbat de Vic, entitat potent i gelosa del seu patrimoni com consta ho eren els senyors feudals d'aquells temps.

La importància del fet era realment extraordinària, mereixia una festa com aquell Sant Pare reconegué, i la història ens ho ha demostrat als manresans al llarg de molts segles.

Existeixen altres festes, algunes ancestrals, que l'evolució del temps ha fet relacionar amb esdeveniments religiosos. Altres commemoren batalles, victòries per uns que són, es clar, derrotes per altres. Altres, canvis de règim polític, grans calamitats o feliços esdeveniments.

Totes són coses que han merescut els dedicuéssim actes que comporten alegria i goig i que són motiu de trobades de familiars, veïns i amics.

En aquest cas la festa de la Llum és un esdeveniment feliç ben nostre. Afecta als

manresans per uns fets que representaren un gran benefici per a la ciutat quan s'instaurà la festa i que, encara ara, quan ja fa més de 600 anys, continuen essent un benefici concret i palpable que la justifiquen.

He de publicar doncs, als quatre vents, que Manresa estarà de festa el dia 21, i he de recordar als manresans com és de justificada aquesta festa i com es requereix que tots engalanem carrers, organitzem actes lúdics, esportius i culturals en tots els àmbits, familiar, social i religiós, i com hem d'esforçar-nos per participar-hi.

HISTÒRIA

Aquestes festes que al mateix temps ens donen esbarjo i divertiment, i sobretot ens conviden, més ben dit, crec que ens obliguen a repassar la història que comença l'any 1336 quan, com ha dit el nostre gran historiador Joaquin Sarret i Arbós, "L'esterilitat i misèria de les terres del terme i comarca de Manresa, per la manca de pluges durant l'any 1336, es féu sentir amb més força el següent, empitjorant la situació d'aquells benemèrits ciutadans i comarcans. Les terres continuaven eixutes i les plantes no donaven fruits; la misèria era manifesta i molts dels ciutadans hagueren d'emigrar buscant refugi a d'altres parts. En el mes d'abril de 1339 es féu nova elecció de Consellers per a regir i governar els cabals de la ciutat, essent elegits els honorables ciutadans: Jaume d'Artés, Bertran de Castellbell, Bernat de Sallent, Pere Vilella, Jaume Amergós i Berenguer Canet, els quals, preveient els danys que ocasionava la manca de pluja, i atenent que, segons dictamen de bones persones tècniques, una part del riu Llobregat podia derivar i conduir les aigües a Manresa per a regar les terres, honors i possessions

dels ciutadans, iniciaren el grandió i important projecte de fer venir les aigües de l'esmentat riu per conducte d'un canal o sèquia.

Tot seguit s'enviaren Síndics a Bàrcelona i a Lleida, a buscar mestres experts en l'art del nivell, a fi que fessin la traça o plànol del terrenç per a la derivació de les aigües del Llobregat.

Fets els plànols i el pressupost a primers d'agost, el Consell general de la ciutat va elegir els honorables ciutadans: Ramon d'Iglésias, jurisperit; Bernat Sallent, conseller, i Guillem Corb, jurat de Consell, per a anar a Barcelona a exposar al rei el projecte i plànols de la Sèquia, pregant que es dignés donar llicència de construir un conducte o canal per a fer venir les aigües del Llobregat a Manresa.

Atenent el rei Pere III de Catalunya les justes i fundades súplices dels síndics de Manresa, i "oït el parer d'experts i persones enteses", amb lletra del 23 d'agost del mateix any 1339, va concedir l'interessantíssim privilegi de construcció de la Sèquia, amb les obligacions i concessions que diu el document, que és en el Llibre Verd de l'Arxiu Municipal.

Amb aquesta tan benèvola concessió reial s'empregueren tot seguit les obres del canal, començant en el terme de Balsareny, sota la direcció del mestre major o arquitecte Guillem Catà, de Barcelona .

Però en arribar al terme de Sallent, que era propietat de la mitra de Vic, el Prelat féu oposició a què els manresans obrissin el canal en aquell terme, al·legant que ocasionaria greus danys i perjudicis als molins moguts per la força de l'aigua del Llobregat, i que el rei no podia fer tal concessió si feia mal a l'Església.

Respongueren els Consellers, o el procurador en nom seu, que el Rei podia concedir la conducció d'aigües per totes les terres sense el consentiment dels propietaris. Circularen protestes, requeriments i ambaixades per una i altra part, i l'assumpte es dugué davant els tribunals eclesiàstics amb tota rectitud i gravetat. Però el bisbe Galcerà Sacosta va ordenar al Degà de Manresa que declarés als

Consellers Jurats i altres, que havien incorregut a les penes establertes per les Constitucions de Tarragona, contra els invasors dels béns i coses eclesiàstiques, i els denunciés per excomunicats i cessació a divinis.

I així fins el 21 de febrer de 1345, que diu la tradició que una llum que venia de Montserrat va entrar a l'església del Carme. Aquest va ser el senyal que va fer entendre al nostre senyor bisbe que estava equivocat i que havia de donar permís als manresans per poder continuar amb l'obra de la Sèquia.

Evidentment això ho diu la tradició, i jo, encara que em consideri membre de l'església, no puc pas assegurar que això va ser així, però del que sí estic segur és que aquesta meravellosa llum, no el 1345 sinó ja el 1339, va fer arribar als consellers de la nostra ciutat una llum a la seva intel·ligència i sobretot a la seva voluntat de treballar per a la comunitat que va fer que, malgrat els entrebancs, es decidissin a projectar i començar la construcció de l'obra més gran i important que s'ha fet mai a Manresa, màxim si tenim en compte els escassos mitjans disponibles i els inconvenients naturals que interposava el terreny pel qual havia de discórrer la sèquia.

Quina lliçó més transcendental ens donen aquests avantpassats nostres! Primer de tot un gran esperit de servei a la comunitat, perquè malgrat els perjudicis individuals que els va comportar l'haver projectat aquesta magna obra, no van desistir de la mateixa sinó que la van anar tirant endavant. En segon lloc, es fa evident la visió de futur que tenien, perquè fins els nostres dies, sis segles després, la Sèquia continua sent l'obra d'infraestructura més important i necessària de la nostra ciutat.

Aquestes dues qualitats són l'exemple que hem d'aprendre d'aquests il·lustres avantpassats nostres si volem ser-ne dignes hereus.

Un cop acabada la Sèquia, Manresa va tenir un fort progrés, la ciutat es va anar engrandint i així arribà a ser, a principis del segle XX, una de les tres ciutats més importants del nostre país.

MIL CENT ANYS

Manresa ja té mil cent anys. El primer antecedent escrit de la ciutat el trobem, tal i com explica el nostre Doctor Josep Maria Gasol en "un precepte o privilegi d'Odó I, rei dels francs, que atorgava al bisbe Gotmar i a la seu de Vic el lloc o pagus de Manresa, juntament amb la ciutat de Vic, la vall d'Artés, llurs esglésies i uns quants drets fiscals sobre mercats i pasturatges. Aquest privilegi, datat a Orleans el 24 de juny del 889, és el primer document històric que fa menció explícita de Manresa. L'al·lusió és més clara en un altre precepte del mateix rei, lliurat el mes de novembre de l'any següent, que dona a Manresa el títol de ciutat, parla de la seva església i, adreçant-se al prelat destinatari del document reial, l'anomena "bisbe ausonenc i manresà"

I després, al cap de cent anys d'aquesta primera referència escrita de l'existència de Manresa, podem estar segurs que la nostra ciutat va col·laborar en la construcció de la nació catalana, i ho va fer d'una manera ben senzilla i alhora ben compromesa: donant tot el seu suport al comte Guifré el Pelós en el seu aixecament en front el rei francès Hug Capet, deixant de rendir-li vassallatge i fent que Catalunya no tan sols existís com a poble, sinó que fos un poble independent.

Ara fa uns anys, amb motiu del trasllat de les despulles de Guifré el Pelós al Monestir de Ripoll, oficialment la nostra ciutat hi fou especialment convidada, en reconeixement pel suport donat al seu comte-rei, juntament amb altres sis ciutats catalanes.

CREIXEMENT

Tal com s'ha dit, la nostra ciutat després de construir la Sèquia, va anar creixent. Gràcies a ella l'agricultura va prosperar i al mateix temps l'activitat menestral era important. Això féu que ja al segle XIV es fundessin a Manresa i diverses confraries gremials que tingueren un pes molt important en la vida ciutadana. És de fer notar, com diu el doctor Gasol a Panoràmica d'una ciutat, que érem una població que "més que gent noble i cavallers era formada per gent del terròs, menestrals, uns pocs artistes i personal lletrat".

Els segles següents, malgrat les pestes i baralles entre nosaltres, Manresa va anar conservant i augmentant el seu pes dins de Catalunya, com ho prova, per exemple, que durant la guerra dels Segadors, en els anys 1651 i 1652, la ciutat va tenir el rang de capital interina del Principat. Prova de la importància innegable de Manresa és que, tot i que la nostra ciutat va ser contrària a Felip V durant la guerra de Successió, no se li va poder negar el fet que es convertís en cap de corregiment que substituïa la vegueria de la zona de Manresa.

La segona meitat del segle XVIII Manresa continua experimentant un fort creixement, sobretot en el que fa referència al ram tèxtil. A les acaballes del mateix segle portem la iniciativa de la constitució d'una assemblea general del Principat.

Aquests esdeveniments proven, sens dubte, que els manresans continuàvem tenint, com en el segle XIV, un esperit de treballar per la comunitat, el mateix esperit que havia fet possible la construcció de la Sèquia

Durant el segle XIX és quan fem el salt més gran amb la industrialització de la ciutat, perquè al final d'aquest segle, ens diu el doctor Josep Oliveres Samitier en el seu llibre La consolidació de la ciutat industrial, en un 53,3% la població activa manresana treballava a la indústria, seguida de la pagesia que donava ocupació al 28,6%. Aquesta forta industrialització de la ciutat, que comporta un augment considerable dels seus habitants, va ser possible també, gràcies a la Sèquia del segle XIV, que si bé en un principi només era utilitzada per la pagesia, a partir de 1859, amb motiu de l'aprovació d'un nou reglament, s'autoritzava l'aprofitament de l'aigua per a activitats industrials i això comportà nous alicients per a la instal·lació de fàbriques i tallers en el terme de Manresa. Fins i tot gràcies a ella, els industrials que la utilitzaven obtenien importants avantatges fiscals, tal com ens diu el doctor Oliveres en el seu esmentat llibre La consolidació de la ciutat industrial.

L'arribada del ferrocarril de la línia del nord i després la dels catalans ajuda, és evident, al creixement industrial de Manresa del s. XIX i principis de l'actual. Juntament amb aquest creixement, del sector industrial, l'augment de botigues fa que Manresa es consolidi, sense cap mena de dubte, en la capdavantera de l'àrea comercial de les comarques del Bages, Berguedà i Solsonès. Així mateix, durant aquest període la ciutat veu néixer la Caixa d'Estalvis de Manresa, entitat fonamental pel desenvolupament econòmic i social de la ciutat, la creació de la Fundació Cots-Casa Caritat, que dona llar i escalfor familiar a nens que no tan sols pateixen misèria econòmica, sinó sobretot humana. La creació de l'Escola d'Arts i Oficis, el Centre Excursionista de la comarca del Bages, que tan amunt ha situat el nom de la nostra ciutat, l'Esbart Manresà de Dansaires, l'Orfeó Manresà, i també apareixen un elevat nombre de publicacions i diaris. I com a fet molt important i ja a finals dels anys 20, Manresa va poder comptar amb l'Institut d'Ensenyament Mitjà i tots els avantatges que això comporta. D'altra banda, també nasqué el Montepio de Conductors Sant Cristòfol Manresa-Berga, un dels més importants de l'Estat.

ESTANCAMENT

Malauradament, aquest creixement i aquest esperit emprenedor quedà parat el 1936 amb la Guerra Civil, absurda i cruel com totes les guerres. Acabada la mateixa, la nostra ciutat sofreix una gran apatia, ja que sembla que aquell esperit de servei i força emprenedora ha mort, salvant, naturalment, honroses excepcions.

De tot això no en podem pas donar la culpa als governants. La culpa és de tots nosaltres ja que si bé és cert que durant els anys 40 i 50 la situació econòmica és negativa arreu del país, Manresa encara progressa menys que altres poblacions, i arribats els anys 60, quan a causa de la nova orientació econòmica de l'Estat Espanyol, s'inicia una època de creixement, la crisi tèxtil fa que Manresa no prosperi i aleshores, permeteu-me que us ho digui, és quan un grup de ciutadans, membres de l'Associació Catòlica de Dirigents, es rebel·la contra aquesta situació, visiten entitats i autoritats i proposen la creació del Patronat Pla de Bages, destinat a promoure la formació d'un gran polígon industrial situat al terme de Sant Fruitós de Bages, aprofitant la bona disposició de l'església a cedir a molt baix preu gran quantitat de terreny de la seva propietat. Aquest Patronat que no tenia, com és natural, cap afany de lucre, no va tenir cap èxit. Els estudis econòmics realitzats no van servir per res. Això, tristament, ens pot fer veure que l'esperit dels que van fer la Sèquia estava molt tocat. No obstant això, els de castellà tenen una dita que ve a dir "Déu apreta però no ofega". Aquest rebombori que es va fer en entitats i corporacions va crear entre les autoritats una inquietud i preocupació que va provocar la convocatòria d'un "Congreso Económico Sindical", de les conclusions del qual, crec que no en va arribar cap a terme, però si que va servir, perquè el recent alcalde de la ciutat, el Sr. Soldevila, pogués dir en públic, em sembla que per primera vegada, que Manresa tenia dret a millors comunicacions per carretera, ressaltant que, a la nostra ciutat, venint des de Barcelona, s'entrava per la finestra en comptes de per la porta. I així començà el camí per tal que al cap de 10 anys tinguéssim unes comunicacions com a mínim acceptables amb la capital catalana.

DEL FUTUR

No obstant això, ara quan ens proposem celebrar amb alegria les festes de la Llum 1989, la situació està canviant d'una forma radical: les comunicacions que ara tenim ja no són el desastre de fa 15 anys. D'aquí a quatre dies, el mes de juny, sembla que l'autopista ja arribarà a Manresa. Ja tenim el túnel del Cadí, que amb un eix del Llobregat que millora cada dia i que encara ha de millorar més, ens ha apropat a la tan meravellosa Cerdanya.

Si com sembla els francesos construeixen el túnel de Puymoreu, tindrem Europa molt més a prop. Aquesta obra, crec que no solament l'ha de demanar el President de la nostra Generalitat, sinó que totes les persones, empreses i entitats que tinguin contactes amb gent de l'altra banda dels Pirineus, han de parlar d'aquest projecte, han de saber vendre'ls la idea favorable a la concessió d'aquest túnel.

Si a aquestes tan grans millores hi afegim el fet que l'eix transversal de Catalunya, que fa tants anys que s'està projectant, sembla que finalment serà ja una realitat, a Manresa s'hi trobarà el nus més important de carreteres de Catalunya.

Però si això és molt encara no ho és tot. La nova llei d'ordenació del territori, amb els Consells Comarcals ja començant a funcionar, contempla la creació de la província única, amb la supressió, gràcies a Déu, de les Diputacions Provincials. Això no vol pas dir que tota l'activitat i tot el nervi de Catalunya es centri a Barcelona capital, sinó molt al contrari, obliga a una descentralització administrativa i la mateixa llei contempla la creació de regions Manresa, tots ho sabeu, està cridada a ser cap de regió.

És aleshores quan se'ns presenta un gran repte. Però a mi -i no ho dic pas per l'entusiasme que em comporta ser el pregoner d'aquestes festes, sinó que vull ser

objectiu- i ja em sembla veure Manresa capital de regió, col.laborant amb totes les comarques i poblacions que la configuraran, sense cap mena de prepotència, sinó al contrari, amb esperit de servei amb tots, projectant i fent obres comuns amb tots. Ja veig aquesta regió millorant la xarxa hospitalària suficient i adequada, que em sembla que ja tenim; creant també uns centres educatius arreu del territori suficients en quantitat i de qualitat elevada. Ja veig també la creació d'alguna facultat universitària i si més no el funcionament a Manresa d'un centre de la Universitat a Distància que, conjuntament amb la Universitat Politècnica que ja tenim ens donaria una base de formació sòlida.

També em sembla que ja veig la creació de patronats i empreses que siguin unes eines necessàries pel al desenvolupament humà i econòmic de la nostra regió. Veig que tindrem uns serveis assistencials necessaris per acollir els marginats de la nostra societat, i no solament acollir-los, sinó, i sobretot, per donar-los la possibilitat d'integrar-se de nou a la societat.

Veig també la creació de residències per avis, encara que espero que en facin falta poques, perquè el lloc on es troben millor els avis és a casa, amb la família.

Vull mirar al futur i veure també la creació i potenciació de societats financeres i de serveis capaços de col.laborar amb el desenvolupament de les ciutats i de la seva regió, ja que són eines importants per a la ciutat.

Crec que totes aquestes iniciatives han de venir de la mà de la societat civil, amb la col.laboració, és clar, de l'administració pública.

Potser la millor col.laboració que podia fer l'administració pública seria mirar de reduir la paperassa i simplificar la burocràcia.

Totes aquestes entitats i empreses que s'han de crear necessitaran el temps de manresans que ja tenen molta feina. Però la feina només la fan els qui en tenen.

S'hauran de crear consells i juntes. Aquests consells hauran de ser oberts per tal que hi tinguin fàcil entrada tots aquells que vulguin i puguin col.laborar. S'ha de procurar que tinguin una renovació, una entrada de saba nova de forma continuada i constant, i els Gestors elegits per portar a terme les directrius d'aquestes entitats i empreses al servei del bé comú hauran de ser persones expertes en la seva matèria i honestes en el seu tarannà i en la seva trajectòria.

EPÍLEG

Si tot això que, tan vostès com jo, veiem que és difícil, veiem també que és possible. I és perquè de Montserrat, aquesta muntanya tan meravellosa des de qualsevol angle i que des de Manresa encarà ho és més, d' aquesta muntanya, que tal com diuen els Goigs de la Llum -que tots esperem cantar junt amb els cantaires de la Capella de Música de la Seu- ens continua enviant "Aquella llum resplendent tan gentil, tan clara i pura" que fa, en arribar a Manresa, que augmentin en els manresans les virtuts del treball, de la generositat i de la solidaritat. Així és segur que entre tots, sense excloure ningú, farem una Manresa cada dia més gran, però sobretot més justa.

Gràcies per la vostra paciència i felices festes de la Llum 1989.

Isidre Morros i Morist

MN MC

MANRESA MIL-CENT

CAIXA DE MANRESA

